

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

A vadkártra vonatkozó szabályok 2017. március 1. után

Szerző: dr. Bana Ádám

Szolnok

2016. augusztus 31.

I. Bevezetés

A vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról szóló 1996. évi LV. törvényt (a továbbiakban: vadgazdálkodási törvény) húsz évvel ezelőtt fogadta el az Országgyűlés. Az azóta bekövetkezett társadalmi, gazdasági és technikai változások indokolták, hogy a vadgazdálkodási törvény egyes rendelkezései - melyek idejétmúltak bizonyultak - aktualizálásra és kiegészítésre kerüljenek. Ennek eredményeként az Országgyűlés 2015. november 17-i zárószavazáson fogadta el a vad védelmével, a vadgazdálkodással, valamint a vadászattal összefüggő egyes törvények módosításáról szóló 2015. évi CLXXXIII. törvényt. Az új törvény több lépcsőben lép hatályba, egyes rendelkezési 2016. január 1. napjával hatályba léptek, míg az utolsó rendelkezései az új vadgazdálkodási üzemtervi ciklus megindulásával 2017. március 1. napjával fognak hatályba lépni.

Az új törvény normaszövegét 10 hónapos munkával, a szakmai szervezetek előkészítő tevékenységére támaszkodva alakították ki. A törvény több régóta fennálló problémára ad megoldást a földtulajdonosok, a vadászatra jogosultak, illetve azok alkalmazásában álló hivatásos vadászok, valamint a velük együttműködő gazdálkodók esetében is. Az új törvény célja, hogy kedvezőbb feltételeket teremtsen a vad és a vadász, a természet és a gazdák számára. A vadgazdálkodási ágazat meghatározó problémáját, a vadkárokhöz kapcsolódó kérdéskört a módosítás új alapokra kívánta helyezni.

Jelen cikk a vadászati törvényben szabályozott vadkárra vonatkozó szabályok törvénymódosítás eredményeként bekövetkező változásainak a bemutatását tűzte ki célul.

II. A vadkár

A vadkár szabályozásának vizsgálatakor elsődlegesen azt kell megvizsgálni, hogy mit tekintünk vadkárnak. Ennek kapcsán mindenképp érdemes olyan fogalmakat tisztázni, mint a vadállat és vadon élő állat.

„Vadállatnak csak az olyan állatot lehet tekinteni, amely a természetes vadságából eredő valamely tulajdonságánál fogva jelent veszélyt emberekre és dolgokra akkor is, ha valakinek a tartásába

kerül. Ugyanakkor nem minősül vadállatnak a megbokrosodott, megvadult háziállat.”¹ Ezzel szemben „vadon élő állatok azok az állatok, amelyek ösztöneik által vezérelve szabadon élnek, természetes életmódjuk különféle megnyilvánulásaira az ember legfeljebb csak közvetett befolyást képes gyakorolni, s ezáltal a felettük való közvetlen és birtoklási lehetőség hiányzik.”²

A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (Ptk.) a korábbiaktól eltérően önálló fejezetet szentel az állatok károkozásáért való felelősség szabályinak és a felelősség szempontjából háziállatot, vadállatot és vadászható állatot különböztet meg.

A vadkár vizsgálata szempontjából a Ptk. rendelkezési közül a vadászható állat által okozott kárért való felelősséget tartalmazó 6:563. §-a érdemel kiemelést, ugyanis a vadgazdálkodási törvény különbséget tesz a vadkár és a vadászható állat által okozott kár között és a vadászható állat által okozott kár megtérítésére a Polgári Törvénykönyv szabályait, tehát a Ptk. 6:563. §-át rendeli alkalmazni. A vadkár és a vadászható állat által okozott kár elhatárolás azon az alapon történik, hogy a vadon élő állat a mező- vagy erdőgazdaságban avagy azon kívül okoz kárt. A kétfajta kárért való felelősség lényegesen eltér mert, míg a mező- és erdőgazdaságon belüli kár úgynevezett kártelepítő szabályokat tartalmaz, ezzel mellőzve a felelősség logikáját, addig a Ptk. a vadászható állatok által a mező- és erdőgazdaságon kívül okozott kár szabályait a veszélyes üzemi felelősség szabályai alá vonja.³

A vadászható állatok fogalmát a vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadásatról szóló 1996. évi LV. törvény végrehajtásának szabályairól szóló 79/2004. (V. 4.) FVM rendelet (a továbbiakban: végrehajtási rendelet) határozza meg.

A vadgazdálkodási törvény 75. § (1) bekezdése határozza meg, hogy mely vadnak a mező- és erdőgazdálkodásban történő károkozása minősül vadkárnak. A jelenleg hatályban lévő vadgazdálkodási törvényhez képest az új módosítás nem változtat azon, hogy mely állatok által okozott károkat sorolja a vadkár fogalma alá, így vadkárnak minősül a gímszarvas, a dámszarvas, az őz, a vaddisznó, a muflon továbbá az őz, a mezei nyúl és a fácán által okozott kár. Továbbra sem

¹ Polgári Törvénykönyvhöz fűzött Kommentár - Complex Jogtár Ptk. 351.§-ához fűzött magyarázat

² Hegyes Péter: A vadászati jog jogosultjának felelőssége a vadon élő állatok által okozott károkért. Miskolci Jogi Szemle 2 (2011), 55-66, 55.

³ Lábady Tamás: Hatodik Könyv - Kötelmi jog. In: A Polgári Törvénykönyv magyarázatokkal (szerk: Vékás Lajos), Complex Kiadó, Budapest, 2013. 961. p.

vonja a módosítás a vadkár fogalma alá a végrehajtási rendelet 1. §-ában meghatározott egyéb állatfajt, mint pl. a rókát vagy a szikaszarvast.

Kiemelést érdemel, hogy míg a vadászható állatok által okozott mező- és erdőgazdaságon kívüli károkozásáért a vadászatra jogosult főszabály szerint felel, addig a vadászatra jogosult a vadkárért csak a felsorolt vadászható állatok által okozott károkért felel, a felsorolásban nem szereplő de vadászható állatok által okozott károk esetében a károsult viseli a saját kárt, mivel annak megtérítésére mást nem lehet kötelezni.⁴

A vadkárért való felelősségről tehát elmondható, hogy az objektív, feltétlen, kimentést nem tűrő helytállási kötelezettség. „A vadászatra jogosult kártérítési köteleességét már önmagában az a tény megalapozza és kiváltja, hogy a kárt a felsorolt vadak valamelyike okozza. További tényállási elemek bizonyítására, különösen vétkesség, vagy jogellenesség igazolására nincs szükség.”⁵

III. A kártérítésre kötelezett

Nem változik lényegében a jogszabály a tekintetben, hogy a kár megtérítésére az köteles aki az állat vadászatára jogosult, valamint akinek vadászterületén a károkozás bekövetkezett, illetve akinek vadászterületéről a vad kiváltott. Ennek indoka változatlan mert bár a vad az állam tulajdonában van azonban az elejtett, elfogott, elhullott vad a vadászatra jogosult tulajdonába kerül. A vadból származó hasznok a vadászatra jogosultat illetik, így az általuk okozott károkat is nekik kell viselniük.

A BDT2003.821 eseti döntése iránymutatást ad, hogy a vadkárért az a vadásztársaság felel, akinek a vadászterületén a kár bekövetkezett, vagy az, akinek a területéről a vad kivált, vagy esetleg egyetemleges felelősség terheli őket. A bíróság a közzétett eseti döntésben úgy foglalt állást, hogy általános szabály szerint a károkozás helye szerinti vadászatra jogosultnak kell megtérítenie a vadkárt annak a felelőssége akiéről a vadászterületéről a vad kiváltott, szubszidiárius jellegű, felelőssége csak akkor állapítható meg, ha a károkozás nem másik vadászterületen következett be.

⁴ Kúria Pfv.III.21.033/2009/4. számú határozat

⁵ BDT2006.1382.

A vadgazdálkodási törvény 75. § (2) bekezdése tehát a bíróság értelmezése szerint nem egy sorban hanem egymást követő felelősségi szabályokat állapít meg.

IV. A károsult

A vadkár károsultja lényegében a módosítást követően is bárki természetes vagy jogi személy lehet akit, vagy amelyet a vadgazdálkodási törvény 75. § (1) bekezdésében meghatározott kár ért. A kárigény érvényesítéshez azonban a tényleges földhasználati jogcím bizonyítása szükséges.⁶

V. A károkozás helye és módja

A korábban felsorolt állatfajok a jelenlegi szabályok és a 2017-től hatályba lépő módosítást követően is a károkozás szempontjából két csoportba sorolhatók mert míg a gímszarvas, a dámszarvas, az őz, a vaddisznó, valamint a muflon által „mezőgazdaságban és az erdőgazdálkodásban” okozott kár addig az őz, a mezei nyúl és a fácán által „a szőlőben, a gyümölcsösben, a szántóföldön, az erdősítésben, valamint a csemetekertben” okozott kár vonható a vadkár fogalma alá.

A kár szempontjából változatlanul irreleváns lesz, hogy vadászterületen vagy vadászterületen kívül következett-e be a kár, ennek kizárólag a kárért felelős jogosult személyének megállapításánál van jelentősége.

VI. A kár

A kár összetételére vonatkozó speciális szabályozást sem a vadgazdálkodási törvény, sem a végrehajtási rendelet nem tartalmaz és a módosítás eredményeként sem fog tartalmazni, így arra a Ptk. 6:522. § (2) bekezdését kell alkalmazni, a nem vagyoni kár azonban fogalmilag kizárt, így kárként jelenhet meg a tényleges vagyoni kár, az elmaradt haszon; valamint a károsultat ért vagyoni hátrányok kiküszöböléséhez szükséges költségek.

⁶ Győri Ítéletábla Pf.III.20.507/2010/31. számú határozat

VII. A kér megelőzése

Lényeges változást, hogy a törvény 2017. március 1. napjától hatályos szövege az eddiginél sokkal részletesebben meghatározza a vadkár megelőzésében érdekelt felek kötelezettségeit.

Eszerint a vadászatra jogosult a károk megelőzése érdekében köteles

a) a földhasználók számára elérhető módon a vadkárral kapcsolatos ügyekben hivatalos kapcsolattartót megadni;

b) a vadászati jog gyakorlását úgy megszervezni, hogy az a föld használatával összefüggő gazdasági tevékenységgel összhangban legyen;

c) a vad általi károkozás vagy a károkozás veszélyének észlelése esetén a föld használóját haladéktalanul értesíteni;

d) a vadászati hatóság által jóváhagyott éves vadgazdálkodási terv gímszarvasra, dámszarvasra, őzre, muflonra és vaddisznóra vonatkozó részét teljesíteni;

e) fokozott vadkárveszély esetén a vad riasztásáról gondoskodni, valamint a vadkárral veszélyeztetett területre megfelelő számú és típusú, a vadkár megelőzését vagy elhárítását szolgáló vadgazdálkodási berendezést elhelyezni;

f) ha a vadkár megelőzése másként nem valósítható meg hatékonyan, úgy a föld használójával egyeztetve ideiglenes villanypásztort telepíteni a kár veszélyének fennállása idejére, melynek üzemeltetéséről a vadászatra jogosult és a föld használója közösen gondoskodik;

g) ha a villanypásztort telepítése nem elegendő a vadkár megelőzéséhez, illetve a vadkár megelőzése másképp nem valósítható meg hatékonyan, úgy a föld használójával egyeztetve más, a vadkár ellen célravezető szakszerű védekezési, illetve riasztási módszerek alkalmazásában közreműködni, illetve ahhoz hozzájárulni;

h) a szükséges mennyiségben és mértékben elterelő etetést végezni;

i) a szükséges mennyiségben és mértékben vadkarelhárító vadászatot folytatni;

j) a nagyvadállomány túlszorodása esetén - a fokozott vadkárveszélyre tekintettel - a vadászati hatóságnál idényen kívüli állomány szabályzó vadászat engedélyezését kezdeményezni.

Ugyanakkor a törvénymódosítás a föld használója tekintetében a kötelezettségeket is bővíti. 2017. március 1. napjától a föld használója a vadkárok, valamint a vadban okozott károk megelőzése érdekében köteles

a) a vadkár elhárításában, illetve csökkentésében a vadászatra jogosulttal egyeztetett, és a károk elhárítására vagy csökkentésére alkalmas módon közreműködni;

b) a károsodás vagy a károkozás veszélye esetén a vadászatra jogosultat haladéktalanul értesíteni és tájékoztatni;

c) a károkozás csökkentése érdekében közvetlenül az erdőszült terület mellett található, mezőgazdasági tábla esetén gondoskodni arról, hogy az erdőszült terület szélétől legalább 5 méter szélességben olyan mezőgazdasági kultúra kerüljön termesztésre, amely magassága alapján lehetővé teszi az erdőből kiváltó vad észlelését és vadkárrelhárító vadászatát;

d) az általa szakszerű agrotechnológiával művelt, a vad általi károkozás ellen a tőle elvárható mértékben és módon védett területeket a kritikus időszakokban ellenőrizni;

e) nagy értékű növénykultúra esetében, illetve a fokozottan vadkárveszélyes területen fokozottan közreműködni a vadkár megelőzése és elhárítása tekintetében;

f) a vadállomány kíméletéről megfelelő eljárások alkalmazásával gondoskodni;

g) a mezőgazdasági tábla esetén hozzájárulni, hogy a vadászatra jogosult ideiglenesen, vadkárrelhárító vadászatok célját szolgáló berendezéseket létesítsen, ha a létesítés és fenntartás költségeit a vadászatra jogosult fedezi;

h) apróvadás vadászterületen az e törvény végrehajtására kiadott rendeletben meghatározott táblák kaszálása során vadriasztó láncot vagy egyéb, hanghatáson alapuló vadriasztó eszközt használni.

Nem változik azonban a szabályozás a tekintetben, hogy mind a vadászatra jogosultnak, mind a földhasználójának vadkár-elhárítási és vadkár-megelőzési kötelezettségei körében a fentiekben írt kötelezettségének megszegése esetén a kármegosztás törvényben meghatározott mértékétől eltérően, a Ptk. általános szabályai szerint lehet helye a kármegosztásnak.

VIII. Kármegosztás (kimentés)

A módosítás eredményeként a vadgazdálkodási törvény a vadkár fogalmát korábbiaktól némileg eltérően határozza meg. Leszögezi, hogy a vadállomány nemzeti értékünk és a természetes életközösségek része, ezért nem tekinthető rendellenességnek a mező- és erdőgazdasági területeken történő megjelenése. A törvény a vadállomány táplálkozását a gazdálkodás természetes velejárójának tekinti, melyet a gazdálkodó meghatározott értékhatáron belül köteles viselni.

A módosítás nyomán a vadászatra jogosult a bekövetkezett vadkár korábbi öt százalékot meghaladó részéhez képest immáron "csak" a tíz százalék fölötti részt lesz köteles megfizetni összhangban azzal, hogy a kár bekövetkezését a gazdálkodás természetes részének tekinti. Továbbra sem zárja ki az új módosítás, hogy a vadászatra jogosult és a földhasználó közös megegyezéssel eltérjen a vadgazdálkodási törvény kármegosztási szabályától, ezért továbbra is érvényesnek lesz tekinthető a bírói gyakorlat, miszerint ugyan a vadgazdálkodási törvény rendelkezései a Ptk. által szabályozott felelősségi szabályokhoz képest speciálisak, azonban nem írnak elő olyan tiltó, vagy utaló rendelkezést, mely alapján a vadgazdálkodási törvény ezen szabályaival ellentétes szerződési megállapodás semmis lenne. A vadgazdálkodási törvény tiltó rendelkezése hiányában a Ptk. általános rendelkezései alkalmazhatóak, így a vadkárviselési felelősség vadgazdálkodási törvényben foglalt általános rendelkezéseitől a földhasználó és a vadászatra jogosult szerződéssel eltérhetnek.⁷

Itt kell utalni arra, hogy a módosítás eredményeként 2017. március 1. napjától a vadgazdálkodási törvény egy új 81/B. §-al egészül ki. A jogalkotó ebben kötelezettséget ír elő a vadászatra jogosultnak, hogy a vadkárból eredő kártérítések fedezetére elkülönített számlán kezelt vadkár alapot hozzon létre. Az alapot az előző vadászati évben a vadkárokért kifizetett kártérítések összegnek megfelelő összegben kell minden évben elkülöníteni. Az alap létrehozásának elmaradása esetére súlyos jogkövetkezményként határoz meg a törvény, mely értelmében ha az alap képzését a vadászati hatóság a részére meghatározott időben nem igazolja és a vadkár megfizetésére kötelező egyezségben vagy bírói ítéletben megállapított fizetési kötelezettségének nem tesz eleget úgy a

⁷ Győri Ítéletábra GYIT-H-GJ-2010-77. számú határozat; Pécsi Ítéletábra Pf.III.20.123/2011/4. számú határozat

vadászatra jogosultat törlik a nyilvántartásból. Nem jelent azonban a alapképzés a vadkárokért való felelősség szempontjából felső határt, ugyanis azt meghaladó követeléseket is köteles kielégíteni.

IX. A kártérítési igény érvényesítése

A vadkárhoz kapcsolódó kártérítési igény érvényesítésére vonatkozó speciális rendelkezéseket a vadgazdálkodási törvény 81. §-a tartalmazza. A jelenleg hatályos szabályozás szerint kétféle eljárási mód lehetséges vadkár bekövetkezése esetében. Az egyik mód az, hogy a kárt szenvedő a jegyzőhöz fordul, akitől szakértő kárbecslő kirendelését kéri, majd ennek a szakvéleménynek a birtokában a jegyzőnél a felek megkísérlik az egyezségkötést, amelynek során jegyzőkönyvet vesznek fel. Ha az egyezségkötésre nem kerül sor, a kárt szenvedőnek jogvesztő határidőn belül kell pert indítania. A vadgazdálkodási törvény szerint a másik út az, amikor a felek, a jegyzői eljárást nem veszik igénybe. Ebben az esetben a vadgazdálkodási törvény 81. § (1) bekezdésében foglaltak szerint a kárt szenvedő félnek a kárt harminc napon belül be kell jelentenie a kártokoazónak, és ha a kára nem térül meg, bírósághoz kell fordulnia.

A vadgazdálkodási törvény mindkét esetben kárigényközlési kötelezettséget ír elő, így az igényérvényesítési eljárás egy, két vagy akár háromszintű lehet az alábbiak szerint:

1. kárigény közlése és annak eredményeként egyezségkötés a felek között;
2. egyezség hiányában jegyzői eljárás lefolytatása vagy bíróság előtti polgári per megindítása;
3. jegyzői eljárás eredménytelensége esetén bíróság előtti polgári per megindítása.⁸

Az igényérvényesítés különböző útjai esetén a határidőkre vonatkozó jogkövetkezmények eltérőek. Amennyiben a károsult a vadkár iránti igényét közvetlenül bírói úton érvényesíti, úgy a bírósághoz fordulás kapcsán a törvény speciális határidőt nem állapít meg, így az igényérvényesítésre az általános elévülési határidőn belül sor kerülhet.

A jegyzői eljárás igénybevétele esetén, amennyiben az egyezségkötési kísérlet eredménytelenül zárul, a károsult az eljárást megszüntető végzés jogerőre emelkedésétől számított harminc napon belül kérheti a bíróságtól kárának megtérítését. A határidő elmulasztása jogvesztéssel jár.

⁸ Hegyes 118. o.

Az eljárási rend a fentiekhez képest 2017. március 1. napjától nem változnak azonban kiemelést érdemel, hogy a nyitva álló határidők lényegesen rövidülni fognak. Így a kár bejelentésére a korábbi 30 napos határidő helyett csak 15 nap fog a károsult rendelkezésére állni, az egyezség megkötésére 8 nap helyett csak 5 nap áll majd rendelkezésre.

Irodalom

- Hegyes Péter István: A vadászatra jogosult felelőssége a vadászható vad károkozásáért, különös tekintettel a vadkárért való felelősségre. Szegedi Tudományegyetem, Szeged, 2014.
http://doktori.bibl.u-szeged.hu/2062/1/Hegyes%20P%C3%A9ter_A%20vad%C3%A1szatra%20jogosult%20felel%C5%91ss%C3%A9ge%20a%20vad%C3%A1szhat%C3%B3%20vad%20k%C3%A1rokoz%C3%A1s%C3%A1%C3%A9rt.pdf
(2016.08.31.)
- Hegyes Péter: A vadászati jog jogosultjának felelőssége a vadon élő állatok által okozott károkért. Miskolci Jogi Szemle 2 (2011), 55-66, 55.
- Polgári törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény
- Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény
- A vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról szóló 1996. évi LV. törvény
- a vadgazdálkodással, valamint a vadászattal összefüggő egyes törvények módosításáról szóló 2015. évi CLXXXIII. törvény
- A vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról szóló 1996. évi LV. törvény és annak végrehajtására kiadott 79/2004. (V. 4.) FVM rendelet
- Polgári Törvénykönyvhöz fűzött Kommentár - Complex Jogtár
- 2013. évi V. törvény indokolása a Polgári Törvénykönyvről
- Kúria Pfv.III.21.033/2009/4. számú határozat
- Kúria 11/2013. számú polgári elvi határozata
- BDT2006.1382
- BDT2003.821.
- Győri Ítéltábla Pf.III.20.507/2010/31. számú határozat
- Győri Ítéltábla GYIT-H-GJ-2010-77. számú határozat
- Pécsi Ítéltábla Pf.III.20.123/2011/4. számú határozat